

YILLAR GEÇERKEN...

“Şahsen tanık olmadığımız dönemleri fotoğraflar, afişler, grafikler, ilanlar, broşürler, plak ve kitap kapakları ile yeniden kavramak tarifsiz bir mutluluk.

İnsan evrendeki her organik yapı gibi doğar, büyür, yaşar ve ölür. Ancak insanı diğer canlılardan farklı kılan en önemli özelliklerinden biri de hatıralarının olmasıdır. Hatıra yaşamın tortusu, geleceğin ise hammaddesidir. Aslında hepimiz, adeta görünmez bir güç tarafından zihnimizde bireysel deneyimlerimizden kaynaklanan nesnelere/belgeler tarihini genetik bir kod olarak taşımaya mecbur edilmişizdir. İnsan unutmak istediği birçok şeyi hatırlarken, hatırlaması gereken bir sürü şeyi de unutturur. Zihin hatırayı nasıl seçer, bilmek imkansız ama bir koku, bir görüntü ya da bir sesin varlığıyla devreye giren o mekanizma, otomatik olarak bizi geçmişe götürür.

Bizi türlü göstergeler üzerinden maziye kilitleyen şey nedir aslında? Dikkat edersek, yaptığımız konuşmaların, kendimizle ilgili dile getirdiğimiz özelliklerin ve yaşamsal deneyimlerimizin neredeyse tümü geçmişe dönüktür. Hızlı eskijen her şeye karşı duran tek şey allayıp pulladığımız geçmişimiz ve bizde yansımaları olan hatıralardır. Bu konunun sağlıklı çözümünü yapıp bize en doğru açıklamayı yapacak olan dal da psikanalizdir. Bu arada, hafızamıza fazla güvenmememiz gerekir. Yaşanan anları veriler halinde kaydeden beynin neyi seçip neyi seçmediğini, neyi hatırlatıp neyi unutturacağını asla bilemeyiz. Unutmamak gerektiğine inandığımız bilgileri de mekanik bir biçimde yazıya döküp, kullanacağımız günlerin gelmesini bekleriz.

Gerçekten de geride bıraktığımız yaşam parçalarının hatırlanmasına ne gerek var. Yaşanıp bitmiş ve geçip gitmiştir o günler. Hatta o dönemler yaşanırken birçoğu hüznü olan anlar, olaylar da vardır. Ama bu zaman diliminin geride kalmasının verdiği rahatlık ile geçmişe baktığımızda araya giren nostalji perdesi, o günlerden yakınırken bile keyif aldığımızı bize itiraf ettirecektir. “Hayat geriye doğru anlaşılır, ileriye doğru yaşanmalıdır.” Benimseyeceğimiz en iyi felsefe budur belki de. Ama bizler insanız; geleceği düşler, geçmişini yaşarsınız. Geçmişte yaşarken bizi bu denli etkilemeyen anlar, gün gelince neden gündemi belirlerler. “Şöyle bir topum olmadı”dan “Babam beni hiç anlamadı”ya, “Ne eğlenirdik o günlerde”den “Şimdiki aklım olsaydı” serzenişlerine kadar geçmişin yumağı ile oynayan kedilere benzeriz uzaktan. Ve geçmişteki kendi hikayelerimiz ince bir sızı halinde acıtırken içimizi, başkalarının anlattıklarına da sadece gülümseriz.

GEÇMİŞİN İZİNİ SÜRERKEN

Derya Bengi'nin hazırladığı -bol görselli, büyük boy, 372 sayfalık- “Şimdiki Zaman Beledir”: 50'li Yıllarda Türkiye Sazlı Cazlı Sözlük, geçen yıl en çok ilgi çeken kitaplarından biri olmuştu. Kitabın sayfalarında, Türkiye'nin yeni bir dönemece girdiği 50'li yıllar, o günün yaşam biçimi kültür ve sanat faaliyetleri ile birlikte yeniden ele alınıyordu.

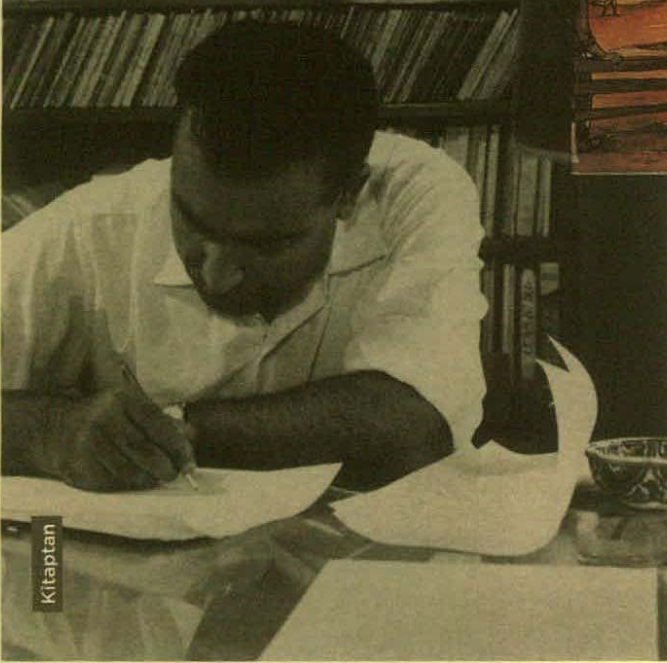
Bir yandan çok partili hayata geçilmiş, diğer yandan Türkiye dış ilişkilerini yeniden biçimlendirmektedir. Dünyada Soğuk Savaş rüzgarları esmekte ve tüm insanlar tedirginlikle sarmallanmış da olsa, umutla geleceği karşılamaya hazırdırlar. Ekonomik sorunlar sürmekte, tarım reformları ve değişen üretim yöntemleriyle köylü, yeni açılan fabrikalar ve sanayileşme ile de işçi sınıfı yeniden konumlanmaktadır.

Şehrin görüntüsüyle birlikte yaşama biçimi ve iktisadi-ekonomik durumu da, siyasi yapılanmanın uzantısı olarak hızla değişmektedir. Başta İstanbul olmak üzere Osmanlı'dan gelen bir kültür, Cumhuriyet'in ilk perdesinde köyden kente göçlerle, özellikle varoşlarda yeni bir yapılaşmayı yanında getirir. Bu arada, her dönem kendi yaşam biçimini, eğlence anlayışını ve nesnelere de üretmektedir.

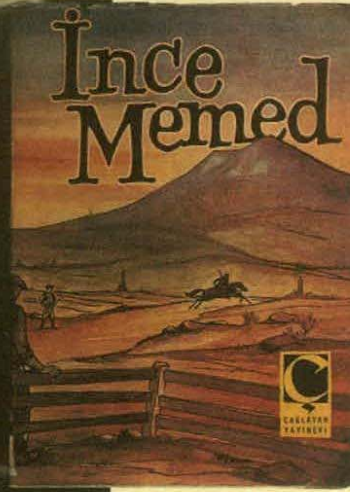
Sinemalar, gazinolar, kulüpler, çay bahçeleri, meyhaneler günlük yaşamın sıkıntılarını alan en önemli eğlence mekanları hep gündemdedir. Türk ve ecnebi filmler oynatan sinemaların kapılarında uzun kuyruklar oluşuyor, Amerikan ya da Hint filmlerinin biletleri günler öncesinden tükeniyor. Yıkılan Direklerarası, İstanbul'un yeniden imarı, filmi gelmeden önce tiyatrodan izlenen *İhtiras Tramvayı*, 6-7 Eylül olayları, Zeki Müren'in altın yılları, Leyla Gencer'in uluslararası başarıları, rock'n roll ile dans eden gençlik, Atatürk Kültür Merkezi'nin yılan hikayesine dönüp bir türlü bitmeyen inşaatı ve Elmadağ'da bir abide gibi dikilen Hilton Oteli gibi konular gündemi sürekli ayakta tutuyor.

Eartha Kitt, İnci Birol, Medrano Sirki, Florya Plajı, Tino Rossi, Domenico Modugno, Ahmet Hamdi Tanpınar, Garrard ve Dual pikaplar, Ayten Alpman, Özdemir Erdoğan, Barış Manço, Melina Mercouri ve Ustinov'un oynadığı *Topkapı* filmi gazete ve dergilerin sayfalarını süslüyor. Düşündüğümüz aklımıza gelen ve bir kısmını da unuttuğumuz birçok konu “Şimdiki Zaman Beledir” kitabında alfabetik olarak yer alıyor.

Koleksiyoncular, dönem kitaplarını sevenler, müziksiz yapamayanlar, efemera tutkunları, tarih meraklıları, yaşadığı günü bir nostalji perdesinin arkasından kucaklamak isteyenlerin aradığı her şey Derya Bengi'nin hazırladığı iki kitapta fazlasıyla yer alıyor.

Kitaptan

yer alan asparagas haberler, Timur Selçuk, İlham Gencer, Sadun Boro'nun seyahatleri, Ahmet Sezgin, Cem Karaca, *Batı Yakasının Hikâyesi*, müziğin gündemini belirleyen Altın Mikrofon Müzik yarışmaları, Moğollar, Dario Moreno, James Bond, Siera ve Kondor radyoları, Oğuz Atay, Berkant, Yaşar Güvenir, İzmir Büyük Efes Oteli, olaylı Brecht oyunları, Woodstock, Alpay, ilk diskotek Tefo, Beat Kuşağı ve daha niceleri...

Yakın tarih, aslında görüşlerine başvurabileceğimiz tanıkları yaşayan ve aynı olayı birden fazla

kamera tarafından görüp analiz edebileceğimiz bir döneme karşılık gelir. Üstelik bu dönem gerek ses, gerekse görüntü anlamında arşiv oluşturabilecek teknik olanakları bünyesinde barındırdığından önemli bir açığı da kapatır. Bu belgeler, yaşadığımız zaman ile geçmiş arasında zaman yolculuğu yapmamızı sağlayan kozmik kapılardır adeta.

Çoğumuzun tanık olmadığı bu dönemi fotoğraflar, afişler, grafikler, ilanlar, broşürler, plak ve kitap kapakları ile yeniden kavramak tarifsiz bir mutluluk. Dönemi anlamak için geçmişin belleği olan bu malzemeleri korumuş olmanın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha görüyoruz. Koleksiyoncular, dönem kitaplarını sevenler, müziksiz yapamayanlar, efemera tutkunları, tarih meraklıları, yaşadığı günü bir nostalji perdesinin arkasından kucaklamak isteyenlerin aradığı her şey Derya Bengi'nin hazırladığı bu iki kitapta fazlasıyla yer alıyor. ■

YENİ BİR BAŞLANGICIN EŞİĞİNDE

Yazarın "*Dünya Durmadan Dönüyor*": *60'lı Yıllarda Türkiye Sazlı Cazlı Sözlük* kitabı da, ilk kitaptan bir yıl sonra gelip takımı tamamlıyor ve birbirini izleyen 20 yılın panoramasını sunarak dönemin kendisine özgü dinamiklerini belgeler üzerinden bizlere hatırlatıyor. Neler olmuyor, kimler sahne almıyor ki 1960'ların Türkiye'sinde. Derya Bengi, bu dönemi anlatırken de yine özenli bir çalışma ile o yılların gündemini Ajda Pekkan ile başlatıp *Zorba* filmine kadar gelen maddelerle titizlikle kitabına taşıyor.

50'lere göre daha fazla umut, barış ve özgürlük duygusu taşıyan ve ilk defa kendisini bir kuvvet olarak hisseden 60 Kuşağı, dünyanın yeni tarihini yazmak için meydanlara çıkıyordu. Dünyada anlamsız savaşlar sürerken, Türkiye yine bir askeri ihtilal ile bu döneme giriş yapıyordu. Sonrasında siyaset farklı boyutlar kazanıyor ve Türkiye'nin geleceği de yavaş yavaş belirleniyordu. Ama insanların sorunlarla baş edebilmesi için her dönemde olduğu gibi yine müzik vardı, filmler vardı.

Kitaptan pasajlara baktığımızda unuttuğumuz ve hemen ardından hatırladığımız pek çok madde olduğunu görüyoruz. *Hayat* ve *Ses* dergilerinin içerikleri, Göksel Arsoy, Ruhi Su, giderek gündemde

"ŞİMDİKİ ZAMAN BELEDİR"
Derya Bengi
YKY

"DÜNYA DURMADAN DÖNÜYOR"
Derya Bengi
YKY